

Route Gespecialiseerd onderwijs

Opdrachten oriënterende stage

Studiejaar 2025-2026

Instituut voor lerarenopleidingen

Auteur: Annet Rademakers, Angelique de Bruin en Mieke Hilster-Verhart

Oriëntatie op gespecialiseerd onderwijs

Inleiding

Deze route bereidt aankomend leerkrachten voor op het lesgeven aan kinderen met een specifieke onderwijsbehoefte.

Alles binnen deze route is erop gericht dat studenten na het afstuderen op een goede manier kunnen starten in het gespecialiseerd onderwijs en/of met het bieden van goed onderwijs aan kinderen met een specifieke onderwijsbehoefte in het regulier onderwijs. Naast het reguliere curriculum van de pabo volgen zij verschillende masterclasses en keuzevakken over ondersteuning in het onderwijs en aanverwante onderwerpen. De stages vinden voornamelijk plaats in het gespecialiseerd onderwijs. Door in verschillende contexten oriëntatiestages te lopen, krijgen zij een breed beeld van dit onderwijs. Na het afronden van de opleiding en route ontvangen studenten naast het diploma leerkracht basisonderwijs een certificaat *specialist lesgeven aan kinderen met een specifieke onderwijsbehoefte*.

Benutten van de diversiteit –Contextrijk leren

Binnen Samen Opleiden benutten we de diversiteit van de schoolcontexten door deze bij het opleiden van studenten en het professionaliseren van alle betrokkenen centraal te stellen. Dit vraagt van de school om de schoolcontext zo te beschrijven, dat duidelijk wordt waar de school voor staat, wat deze de student te bieden heeft en wat de student voor de school zou kunnen betekenen. Hierdoor kan de student met zijn begeleiders en opleiders nagaan op welke manier hij zijn bekwaamheden in de school kan gaan ontwikkelen aan de hand van eigen leervragen. De student maakt zo kennis met de visie en speerpunten van de school en leert zich daartoe te verhouden. Doordat de begeleiders de uitvoering van onderwijs expliciteren en met de student bespreken, wordt het voor de student duidelijk vanuit welke visie en schoolcontext er gewerkt wordt en op welke wijze dit vorm krijgt. De student krijgt een beeld waar welke school voor staat, wat bijdraagt aan het ontwikkelen van een eigen visie op onderwijs.

Door de context van de school –en daarmee de actuele thema's die op de school spelen– als uitgangspunt te nemen voor het leren, worden de studenten zich bewust van die context en kunnen zij in hun leren, ontwikkeling en toekomstverwachtingen daarop aansluiten. In eerste instantie voor een brede ontwikkeling en in tweede instantie kennismaken met diverse mogelijkheden voor specialisatie. Op deze manier laten we studenten voortdurend praktijk en theorie met elkaar verbinden en dit benutten om aan hun eigen ontwikkeling te werken én die van de leerlingen. Het leren wordt bevorderd door aanstaande leraren optimaal te laten profiteren van alle leermogelijkheden die de school te bieden heeft, in en buiten de klas. De school en de begeleiders op de Pabo ondersteunen de aanstaande leraar om gebruik te leren maken van die rijke schoolcontext voor het ontwikkelen van hun bekwaamheden en professionele identiteit.

Beroepsbeeld

In ons beroepsbeeld staat een leraar centraal die inspeelt op de verschillende behoeften van leerlingen. Voor ons beroepsbeeld staat hét doel van het onderwijs voorop, het ondersteunen van het leerproces van leerlingen dat gericht is op kwalificatie, socialisatie en persoonsvorming (Biesta, 2015). Het tegemoet komen aan de grote diversiteit en behoeften van leerlingen geeft leraren een uitstekende gelegenheid en mogelijkheden voor meer differentiatie en specialisatie.

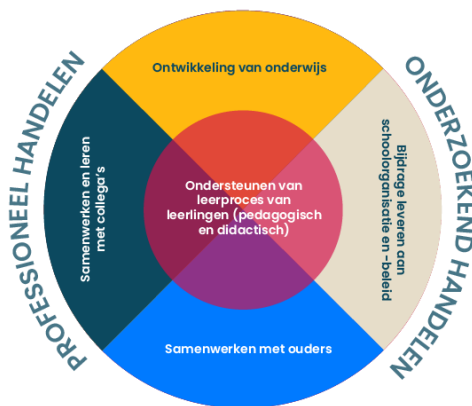
Beroepsbeeld

Hoe leren we?

Contextrijk leren

Leren van theorie en praktijk

Voortdurend leren

Hoe leiden we op?

Contextrijk van de school als uitgangspunt voor leren

Koppeling maken theorie-praktijk

Stimuleren van onderzoekend handelen en professionele identiteit

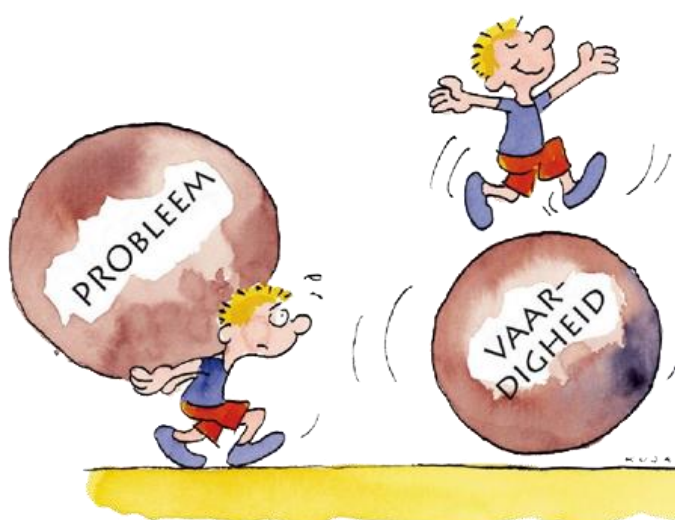
De route Gespecialiseerd onderwijs is gezamenlijk ontwikkeld door professionals uit het gespecialiseerd (basis)onderwijs en de lerarenopleiding basisonderwijs van de Hogeschool Rotterdam. We hebben een structuur gerealiseerd die samen leren mogelijk maakt. Dit is ook het uitgangspunt van Samen Opleiden.

Samen Opleiden realiseert een wederkerige samenwerkingsrelatie tussen scholen, besturen en opleiding die gekenmerkt wordt door een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het opleiden van leraren, waarbij de student voortdurend ervaart dat het leren op de (basis)school en op het instituut elkaar aanvullen en dat de begeleiding en beoordeling op elkaar afgestemd zijn. Dit draagt bij aan de ontwikkeling van zijn professionele identiteit. Een belangrijke ambitie is om het leren op de school en het leren op de met elkaar te verbinden. Dit doen we bijvoorbeeld door tijdens cursussen en het onderwijs de context van de stageschool als uitgangspunt voor leren te nemen, en door de student nieuwe kennis te laten verbinden aan het leren op de stageschool. Op deze manier benutten we de grote diversiteit aan contexten binnen voor het leren van de student. Dit hangt direct samen met een belangrijk doel in onze visie bij het samen opleiden: de ontwikkeling van een professionele identiteit van onze studenten. Begeleiders en opleiders van de scholen en de pabo brengen met de student en startende leraar voortdurend het praktisch handelen in verband met theoretische kennis en andersom. Studenten doen praktijkkennis en -ervaringen op en verbinden dit aan theoretische kennis die wordt verworven.

Curriculum

Het curriculum van de route GO is zo opgebouwd, dat het aanvullend aanbod, masterclasses, keuzevakken, PI en oriënterende stages, aansluiten bij de thematieken van het reguliere Pabo-curriculum. Voor jaar 1 en 2 zijn dat de volgende thema's:

Jaar 1:	1. Ik, leraar	2. Taalgericht onderwijs	3. Leren lesgeven	4. Verantwoord lesgeven
	Studenten voeren voor de vakken owk, taal, rek, bo, mu, dr, be opdrachten uit die bijdragen aan zijn oriëntatie op het beroep en de opleiding.	Studenten voeren voor de vakken owk, rek, taal, gs, ak, n&t, dr, be, mu, bo opdrachten uit, oplopend van kleine kring → grote kring → ontwerpen van een themahoek	Studenten ontwerpen 8 lessen en voeren deze uit voor de vakgebieden: Mu, dr, be, ak, n&t, gs, ne, rek.	Studenten analyseren de methodelessen spelling en rekenen, observeren hun werkplekbegeleider, voeren de geanalyseerde lessen uit en reflecteren hierop.
Masterclass	Passend Onderwijs en Gespecialiseerd Onderwijs	TOS: TaalOntwikkelingStoornis	Omdenken en Growth Mindset	Klassenmanagement
	Men voert opdrachten uit die bijdragen aan de oriëntatie op het beroep	Men ervaart hoe het is om een TOS te hebben en hoe daar begeleiding bij te bieden	Men leert om vanuit omdenken leerlingen uit te dagen en te leren denken in mogelijkheden en kansen.	Men leert om te gaan met verschillende leerbehoeften in een klas.

Jaar 2:	5. Aanvankelijke leerprocessen	6. De leerling centraal	7. Omgevingsonderwijs	8. Onderzoek, creëer en verwonder!
	Studenten verzamelen voorbeelden bij de theorie die op de HR is aangeboden over aanvankelijke leerprocessen.	Studenten ontwerpen 6 lessen en voeren deze uit waarbij de student aandacht besteedt aan adaptief werken, differentiatie, identiteitsontwikkeling en talentontwikkeling voor de vakgebieden: ne, rek, mu, dr, Eng en schrijven.	Studenten ontwerpen 6 activiteiten gericht op omgevingsonderwijs en voeren deze uit voor de vakgebieden: Owk, rek, ak, gs, mu, taal	Student leert middels het maken van kennisclips voor de vakgebieden owk, rek, taal, ak, gs, n&t, be, dr zien hoe je verwondering creëert bij leerlingen en leerkrachten aanzet tot een onderzoekende houding.
Master-class	Observeren van gedrag, sociaal-emotioneel leren en communicatie	Onderwijs aanpassen	Fixed mindset: social/medical model	Superdiversiteit: groepsdynamiek en praktisch leren
	Men wordt meegenomen in een lopend promotieonderzoek m.b.t. sociaal-emotioneel leren, de leerkracht-leerling-relatie en samenhang hiertussen. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om bewustwording van (negatieve) mentale representaties die je als leerkracht hebt van kinderen, en het feit dat die je handelen en je relatie met de kinderen (negatief) beïnvloeden. Door o.a. perspectiefwisseling, het voeren van een kindgesprek en handvatten voor specifiek responsief handelen dat gericht is op de sociaal-emotionele ontwikkeling van de kinderen, kun je als leerkracht positievere relaties opbouwen met de kinderen, beter afstemmen op hun specifieke behoeftes en zo hun ontwikkeling en gedrag positief beïnvloeden.	Men leert wat belemmerende en stimulerende factoren kunnen zijn van een leerling en welke handelingen je daarbij uit kunt voeren om te ondersteunen in de behoefte.	We bespreken hoe we onderwijs en kansen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften kunnen creëren. We bespreken het medische model waarbij diagnostiek centraal staat en de verschuiving naar het sociale model waarbij inclusiviteit meer centraal staat. Hoe kijk jij naar leerlingen? Kunnen we handelingsgericht werken en wat is de plek van diagnostiek hierbij? Welke mogelijkheden hebben leerlingen? Welke mogelijkheden krijgen leerlingen van jou? Hoe inclusief handel jij als leerkracht? Deze vragen staan tijdens de masterclass centraal.	Deze masterclass is gericht op praktisch rekenen. In de verschillende leerlijnen werken we van concreet naar abstract niveau. In deze workshop gaan we aan de slag met materialen en opdrachten om praktisch te leren, zodat je (nog) beter kunt aansluiten bij de onderwijsbehoeften van leerlingen. We zoeken hierbij ook naar groepsopdrachten, die door de leerlingen op verschillende handelingsniveaus kunnen worden uitgevoerd.

Jaar 3:	9. Lesgeven in een superdiverse klas	10. Zicht op de leerling	11. Vakprofilering wereldoriëntatievak en kunstvak	12. Vakprofilering wereldoriëntatievak en kunstvak
	Studenten focussen zich op het werken op scholen in een grootstedelijke context. In dit thema komen verschillende uitdagingen aan bod die te maken hebben met het thema lesgeven in een superdiverse klas zoals superdiversiteit, taalachterstanden, armoede en laaggeletterdheid. Binnen dit thema wordt aanvullend aandacht besteed aan ouderbetrokkenheid en oudercommunicatie.	Studenten leren bij onderwijskunde, taal en rekenen om gedetailleerd en professioneel de eigen stageklas in beeld te krijgen door gebruik te maken van leerlinggegevens. Ze ontwerpen daarbij een passend onderwijsaanbod voor de hele groep op het gebied van begrijpend luisteren of lezen en voor een individuele leerling met een rekenprobleem. Hiermee sluiten zij aan bij de onderwijsbehoeften van de leerlingen.	Binnen de vakprofilering kiezen de studenten een wereldoriëntatievak (aardrijkskunde, natuur & techniek of geschiedenis) en een kunstvak (drama, muziek of beeldend) waarin zij zich specialiseren. Met deze specialisatie wordt nader ingegaan op de kerndoelen van de gekozen vakken en de doorgaande leerlijnen binnen de school.	Binnen de vakprofilering kiezen de studenten een wereldoriëntatievak (aardrijkskunde, natuur & techniek of geschiedenis) en een kunstvak (drama, muziek of beeldend) waarin zij zich specialiseren. Met deze specialisatie wordt nader ingegaan op de kerndoelen van de gekozen vakken en de doorgaande leerlijnen binnen de school.
Master-class	Lesgeven in een superdiverse context	Ontwikkelingsperspectief (OPP)	Muziek, maar dan anders.	Wereldoriëntatie: Bekijk het eens van een andere kant.
	Tijdens deze masterclass wordt ingegaan op Cultureel Responsief Lesgeven. Wat vraagt van het van jou als leerkracht om in een superdiverse context les te geven? Welke vaardigheden moet een leerkracht hebben om cultureel responsief les te kunnen geven?	Deze masterclass is een verdiepende masterclass en sluit aan op Masterclass 6 onderwijs aanpassen. Tijdens deze Masterclass zal op een hoger niveau de OPP's van leerlingen worden geanalyseerd en gekoppeld aan de eigen klas.	Studenten krijgen een masterclass over het aanbieden van muziek binnen een andere context. Deze masterclass is voor alle studenten van de route GO verplicht, ook wanneer er een andere keuze is gemaakt voor de vakprofilering.	Studenten krijgen een masterclass over het aanbieden van natuur & techniek binnen een andere context. Deze masterclass is voor alle studenten van de route GO verplicht, ook wanneer er een andere keuze is gemaakt voor de vakprofilering.

In het opleidingsprogramma worden op de Pabo bewust leermogelijkheden voor de student vanuit het vakonderwijs verbonden aan de bekwaamheidseisen om deze weer te verbinden aan de mogelijkheden voor het leren op de stageschool. Praktijk en theorie worden voortdurend met elkaar verbonden. Studenten ontvangen vanaf het eerste jaar de gelegenheid om het vak niet alleen in de klas, maar ook buiten de klas te leren. Zo krijgen ze de gelegenheid om – eerst onder begeleiding en later steeds meer zelfstandig – in contact te komen met andere professionals, ouders en andere partners van de school.

We begeleiden studenten niet alleen bij de studievoortgang, maar richten de aandacht van de studenten ook op de ontwikkeling van een professionele identiteit. Hiervoor worden

op de Pabo bijeenkomsten rondom de professionele identiteitsontwikkeling van studenten georganiseerd waarbij het leren op de stageschool een belangrijk uitgangspunt vormt. De student heeft de regie over het eigen leerproces door zich op zijn eigen manier en in eigen tempo, met eigen leervragen, te ontwikkelen in de bekwaamheidseisen. Daarbij maken studenten gebruik van ervaringen in diverse onderwijssituaties, en reflecteren zij met medestudenten, begeleiders en opleiders op die situaties.

Oriënterende stage

Begeleiders en opleiders van de scholen en de pabo brengen met de student voortdurend het praktisch handelen in verband met theoretische kennis en andersom. Studenten doen praktijkkennis en –ervaringen op en verbinden dit aan theoretische kennis die wordt verworven.

Studenten van de route GO oriënteren zich, naast de reguliere stage, op het Gespecialiseerd Onderwijs. Dit vindt plaats op de volgende momenten:

Jaar 1, oriëntatie 1 > Maandag 3 t/m vrijdag 7 november

Jaar 1, oriëntatie 2 > Woensdag 8 t/m vrijdag 10 april

Jaar 2, oriëntatie 3 > Maandag 3 t/m vrijdag 7 november

Jaar 2, oriëntatie 4 > Dinsdag 7 t/m donderdag 9 april

Jaar 3, oriëntatie 5 > Maandag 3 t/m vrijdag 7 november

Jaar 3, oriëntatie 6 > Woensdag 8 t/m vrijdag 10 april

De scholen zorgen in die periode voor een programma waarin de studenten de gezamenlijk opgestelde opdrachten kunnen uitvoeren, betekenisvolle onderwijssituaties kunnen ervaren en worden begeleid bij de ontwikkeling van hun professionele identiteit.

Programma op de stageschool

Ontvangst

Presentatie: Toelichting van de schoolcontext en doelgroep, wie zijn er aan de school verbonden en wat is hun rol?

Verwachtingen: Wat wordt er van de student verwacht, wat mag de student van de school verwachten?

Rondleiding: Aan bod komt de keuze voor de indeling en inrichting van de school, de schoolorganisatie, leermiddelen.

Praktijkervaring: Studenten worden gekoppeld aan een groep/leerkracht(en), er is ruimte om de opdrachten te bespreken en uit te voeren.

Afsluitend gesprek/intervisie: Ervaring en opdrachten bespreken, koppeling naar stage regulier onderwijs: overeenkomsten en verschillen, wat neem je mee?

Opdrachten op de stageschool

Door de context van de school –en daarmee de actuele thema's die op de school spelen– als uitgangspunt te nemen voor het leren, worden de studenten zich bewust van die context en kunnen zij in hun leren, ontwikkeling en toekomstverwachtingen daarop aansluiten.

De opdrachten die de student tijdens de oriënterende stage in het Gespecialiseerd Onderwijs uitvoert sluiten aan op de thema's van de opleiding. Het resultaat van de opdrachten komt aan bod bij het afsluitend gesprek/intervisie op de stageschool en tijdens de eerstvolgende PI-bijeenkomst op de Pabo.

Betekenisvolle onderwijssituaties die de student ervaart en beschrijft kunnen opgenomen worden in het stagedossier. In bijlage 2 staat een uitleg en beschrijving van zo'n onderwijssituatie.

Jaar 1 – Oriënterende stage 1

Opdracht 1: Gesprekken met betrekking tot functies in de basisschool

Themadoel: De student krijgt inzicht in en maakt inzichtelijk hoe de persoon zich verhoudt tot de school.

Bekwaamheidseis: Pedagogisch bekwaam–kunde. *De student verantwoordt zijn pedagogisch handelen.*

Niveau 1: *De student verantwoordt zijn pedagogisch handelen en reflecteert hier op.*

- Bij de oriëntatie op de reguliere stage heb je in kaart gebracht welke verschillende functies er zijn op jouw stageschool. Vul dit aan met verschillende functies die er zijn op je school voor Gespecialiseerd Onderwijs. Je kunt dit op de school vragen of vooraf op hun website opzoeken.
- Kies 1 functie uit die jouw interesse/nieuwsgierigheid wekt en bereid een interview (max. 20 min.) met die persoon voor.
 - Vragen/onderwerpen die je aan bod laat komen:
 - Globale dagelijkse taken
 - Gevolgde vooropleiding, aanvullende cursussen
 - Wat is de bijdrage van de functie aan de onderwijsbehoefte van de leerlingen
 - Wat is de bijdrage van de functie in de ondersteuning van de leerkracht
 - Bedenk aanvullend zelf 2 inhoudelijke vragen vanuit jouw persoonlijke interesse.

Opdracht 2: Klassenmanagement: Observatie orde houden

Themadoel: De student krijgt inzicht in en maakt inzichtelijk hoe hij zich als persoon verhoudt tot de basisschool.

Bekwaamheidseis: Vakdidactisch bekwaam-kunde: *De student voert onderwijs uit en organiseert.*

Niveau 1: *De student kan een adequaat klassenmanagement realiseren*

- Vraag aan een leerkracht of je een les mag observeren.
- Observeer met behulp van je- eerder gemaakte-observatielijst minimaal twee lessen en/of activiteiten hoe de leerkracht orde houdt.
- Vergelijk deze observatie met je eerdere observatie in het regulier onderwijs. Wat zijn de overeenkomsten en verschillen?

Opdracht 3: Kenmerkende aspecten

Bekwaamheidseis: Vakdidactisch bekwaam-kennis: *De student heeft kennis van de vakdidactiek.*

Niveau 1: *De student kent verschillende methoden, methodieken en leermiddelen.*

- Maak een kort videofragment of een foto van een activiteit/materiaal/omgevingskenmerk dat voor jou kenmerkend is voor deze school. *
- Neem dit beeld mee naar de eerstvolgende PI-les. Je moet kunnen uitleggen:
 - Wat zien we op het beeld;
 - Waarom heb je hiervoor gekozen;
 - Hoe past dit beeld binnen de visie van de school.

* Hou rekening met de privacy wetgeving. Indien je beeldmateriaal van personen/persoonsgegevens wilt gebruiken, vraag eerst toestemming op de school.

Opdracht 4: Onderwijsactiviteit begeleiden of uitvoeren

Afhankelijk van de mogelijkheden binnen de school, zijn er twee opties:

- De student bereidt in overleg met de schoolbegeleider een onderwijsactiviteit voor en voert deze uit.
- De student bereidt met de school voor hoe en op welke wijze hij ondersteuning kan bieden bij een bestaande onderwijsactiviteit.

In beide situaties schrijft de student hierover een onderwijssituatie en voegt deze toe aan het stagedossier.

Jaar 1- Oriënterende stage 2

Opdracht 5: Visie stageschool

Themadoel: De student krijgt inzicht in en maakt inzichtelijk hoe hij zich als persoon verhoudt tot de basisschool.

Bekwaamheidseis: Pedagogisch bekwaam-kunde: *De student kent de leerlingen.*

Niveau 1: *De student signaleert overeenkomsten en verschillen tussen leerlingen, op basis van diversiteit.*

Deze opdracht voer je uit voorafgaand aan de oriënterende stage. Dit betreft een koppeling met thema 3 onderwijskunde. Je geeft in de inleiding van het portfolio thema 3 een introductie van je stageschool en stageklas. Dit doe je óók voor de oriëntatiestageschool. Je voegt dit toe aan de inleiding van thema 3. Geef hierbij duidelijk aan dat dit de -extra- oriënterende stage binnen de route Gespecialiseerd Onderwijs betreft.

- Zoek in de schoolgids en/of op de website van je stageschool op wat hun visie is op onderwijs en zorg. Beschrijf deze beknopt.
- Beschrijf op 1 A4 hoe je deze visie hebt terug gezien in de school.
- Beschrijf, of breng in beeld, wat jij van deze visie en de uitvoering daarvan mee zou willen nemen in je reguliere stageschool. Beargumenteer waarom de leerlingen daar baat bij zouden hebben.

Opdracht 6: Klassenmanagement: Observatie orde houden in groep 4-5-6

Themadoel: De student herkent en benoemt kenmerken van de ontwikkelingsfases van het oudere kind en kan zijn onderwijs daarop aanpassen.

Bekwaamheidseis: Vakdidactisch bekwaam-kunde: *De student voert onderwijs uit en organiseert.*

Niveau 1: *De student kan een adequaat klassenmanagement realiseren*

Dit betreft een koppeling met thema 3 onderwijskunde. Deze observatie is ter voorbereiding op het geven van de lessen voor thema 3. Het is handig als de observatie plaatsvindt op het vakgebied waarin jij je lessen voor thema 3 wilt gaan geven, maar dit moet niet.

- Vraag aan een leerkracht of je een les mag observeren.
- Stel je eerder gemaakte observatielijst (thema 1) bij a.d.h.v. de kennis en ervaring die je intussen opgedaan hebt.
- Observeer met behulp van je observatielijst minimaal 1 les en/of activiteit. Hoe houdt de leerkracht orde?
- Vergelijk deze observatie met je eerdere observaties in het regulier onderwijs en tijdens oriëntatie 1. Wat is er anders? Wat is belangrijk hiervan mee te nemen wanneer je zelf een les/activiteit uit gaat voeren?
- Neem de bevindingen op in het lesvoorbereidingsformulier bij opdracht 7. Noteer je bevindingen bij "pedagogisch handelen".

Opdracht 7: Activiteiten ontwerpen en uitvoeren

Themadoel: De student brengt de beginsituatie van de leerlingen gestructureerd in beeld en gebruikt deze informatie bij het voorbereiden van onderwijs.

De student kan op niveau 1 met gebruik van activerende werkvormen inspirerend onderwijs voorbereiden, uitvoeren en de gegeven activiteit evalueren.

Bekwaamheidseis: Vakdidactisch bekwaam-kunde: De student voert onderwijs uit en organiseert.

Niveau 1: *De student kan een adequaat klassenmanagement realiseren.*

Dit betreft een koppeling met thema 3. Twee van de acht lessen uit thema 3 bereid je voor en voer je uit op de oriëntatiestageschool. Je overlegt met de school welke twee lessen dit zullen zijn.

- Beschrijf in het portfolio voor thema 3 duidelijk welke lessen je in het gespecialiseerd onderwijs hebt voorbereid en uitgevoerd. (De nakijkend docent is op de hoogte van de aanpassingen die je eventueel moet doen om de les passend te maken voor de doelgroep in het gespecialiseerd onderwijs. Het is ook mogelijk om de les aan een kleinere groep te geven. Je kunt hier dus flexibel mee omgaan.)
- Bereid de lessen voor met de leerkracht: Wat is de beginsituatie het niveau, de belevingswereld van de leerlingen in de klas? Welke leer/hulpmiddelen ga je gebruiken? Beschrijf de specifieke aanpassingen en aandachtspunten in het lesvoorbereidingsformulier.
- Voer de lessen uit.
- Vraag de leerkracht om feedback en schrijf, met behulp daarvan, een reflectie voor beide lessen.
- Voeg de lesvoorbereidingen en reflectie toe aan het portfolio thema 3. (Je kunt deze ook toevoegen aan je stagedossier. Geef hierbij duidelijk aan dat dit de -extra- oriënterende stage binnen de route Gespecialiseerd Onderwijs betreft.)

Jaar 2 – Oriënterende stage 3

Opdracht 8: Aanvankelijke leerprocessen

Themadoel: De student past de didactiek van de aanvankelijke leerprocessen toe.

Bekwaamheidseis: Vakdidactisch bekwaam-kennis. *De student heeft kennis van de vakdidactiek.*

Niveau 2: *De student kent verschillende methoden, methodieken en leermiddelen. Hij kent verschillende manieren om binnen een methode te differentiëren en recht te doen aan verschillen tussen leerlingen.*

- Verdiep je in de methodiek die op de oriëntatiestageschool wordt gebruikt voor het aanvankelijk lezen/schrijven/rekenen.
- Schrijf hierover een onderwijssituatie. Geef daarin antwoord op de volgende vragen:
 - Welke methode wordt gebruikt?
 - Wat is kenmerkend voor deze methode?
 - Kun je deze kenmerken koppelen aan vakliteratuur uit thema 5?
 - Wat zijn de overeenkomsten en verschillen met de methodiek op je reguliere stageschool?
 - Hoe passen leerkrachten op de oriëntatiestageschool differentiatie toe? Wat neem je hiervan mee voor jouw eigen onderwijspraktijk?
- Zet de onderwijssituatie in je stagedossier. Neem de uitwerking ook mee naar de eerstvolgende PI-les.

Opdracht 9: Fluisterzacht en haarzuiver

Themadoel: De student gebruikt zijn kennis over de beeldende, cognitieve, fysieke en sociaal-emotionele ontwikkeling bij onderwijs aan leerlingen uit groep 3/4.

Bekwaamheidseis: Vakdidactisch bekwaam-kunde. *De student voert onderwijs uit en organiseert.*

Niveau 2: *De student kan de leerlingen met gerichte activiteiten de leerstof laten verwerken, daarbij variatie aanbrenge bij instructie en verwerking.*

- Overleg met de oriëntatiestageschool in welke klas/groep je een muzikale of beeldende activiteit uit kunt voeren. Bij voorkeur op niveau groep 3-4 regulier.
- Lees het fragment uit *Fluisterzacht en Haarzuiver* (Monsma, 2016). Blz. 26 t/m 50, blz. 79 t/m 83, blz. 165 t/m 169. (Te leen in de Mediatheek HR)
- Bespreek met de leerkracht de beginsituatie, motivatie, niveau, differentiatie en belevingswereld van de leerlingen in de betreffende klas.
- Neem je eerder ontworpen les muziek of beeldend uit je portfolio van thema 5 onder de loep: Welke aanpassingen kun je doen om deze aan te laten sluiten bij de doelgroep van de oriëntatiestageschool?

- Pas je les aan en voer deze uit.
- Voeg de aangepaste lesvoorbereiding en reflectie (met onderbouwing aanpassingen) toe aan je stagedossier.
- Geef in je reflectie antwoord op de volgende vragen:
 - In hoeverre kun jij je vinden in de visie die in Monsma (2016) beschreven wordt? Leg dit uit met een voorbeeld uit jouw eigen les.
 - Wat was kenmerkend voor de doelgroep binnen deze les?

Jaar 2 – Oriënterende stage 4

Opdracht 10: De leerling centraal

Themadoel: De student stemt zijn onderwijs af op de individuele leerling.

Bekwaamheidseis: Pedagogisch bekwaam-kunde. *De student kent de leerlingen.*

Niveau 2: *De student signaleert overeenkomsten en verschillen tussen leerlingen op basis van ontwikkelingskenmerken en handelt hier naar.*

Dit betreft een koppeling met thema 6.

- Kies in overleg met je oriëntatiestageschool een leerling uit die je gaat observeren.
Kies uit:
 - Beschrijvende observatie met trefwoorden
 - Observatieschema (kijkwijzer)
 - Open vragen observatie
- Voer de observatie uit en noteer je bevindingen in de door jou gekozen registratiemethode. Denk hierbij aan de theorie uit thema 5, onderwijskunde les 5:
 - Feitelijke waarneming
 - Objectieve en onbevooroordeelde registratie
- Interpreteer de geobserveerde gegevens. Denk hierbij aan de theorie die in thema 5 aan bod is gekomen (onderwijskunde les 5):
 - Koppel je bevindingen aan de ontwikkelingskenmerken van de leeftijdsgroep en de kenmerken van een eventuele stoornis., koppel dit aan literatuur.
 - Vind een mogelijke uitleg voor het waargenomen gedrag.
 - Maak duidelijk dat het om een subjectieve interpretatie gaat.
- In de masterclass van onderwijsperiode 2 heb je kennis gemaakt met het ontwikkelingsperspectief. Vergelijk jouw interpretatie met het Ontwikkelingsperspectief (OPP) van de leerlingen. Geef daarbij antwoord op de volgende vragen:
 - Wat valt je op aan het OPP?
 - Welke handelingsadviezen zijn er geschreven?
 - In hoeverre heb jij dezelfde stimulerende en belemmerende factoren ontdekt tijdens de observatie? Waarin verschilt dit van elkaar? Hoe denk je dat dit komt?
- Bespreek je bevindingen met de leerkracht en/of orthopedagoog.

Opdracht 11: Les burgerschapsvorming bovenbouw

Themadoel: De student stimuleert burgerschapsvorming in zijn omgevingsonderwijs.

Bekwaamheidseis: Pedagogisch bekwaam-kennis. *De student handelt naar zijn kennis over diversiteit van kinderen.*

Niveau 2: *De student krijgt zicht op de leefwereld van het kind en de sociaal-culturele achtergrond van het kind in het algemeen en binnen de grootstedelijke context in het bijzonder. De student houdt hiermee rekening in zijn onderwijs*

Deze opdracht kan gekoppeld worden aan de formatieve opdracht uit les 3 van onderwijskunde thema 7.

BURGERSCHAPSVORMING IN DE KLAS

Aan de slag!

1. Bedenk een concrete burgerschapsvormingsactiviteit. Deze mag je ontwerpen voor je eigen klas of voor jullie ontwikkelde omgevingsonderwijs.
2. Denk na over vakintegratie en burgerschapsvorming.
3. *Uitdaging*: hoe kan je dit koppelen aan de pedagogiek van verbinden?

Tips:

- [Versfelt, J. \(2019\). Burgerschapsvorming complex?](#)
- [Onderwijs010. \(z.d.\). Lesmateriaal burgerschapsonderwijs \(gericht op Rotterdam\).](#)
- [Onderwijs010. \(z.d.\). Excursie burgerschapsonderwijs \(gericht op Rotterdam\)](#)
- [Didactief Special. \(2016\). Hoe geef je les in kritisch burgerschap?.](#)

- Overleg met de oriëntatiestageschool in welke klas je een burgerschapsvormende activiteit kunt uitvoeren (voorkeur bovenbouw)
- Bespreek met de leerkracht de beginsituatie, motivatie, niveau, differentiatie en belevingswereld van de leerlingen in de betreffende klas.
- Bereid je les voor. Beschrijf de specifieke aanpassingen in het lesvoorbereidingsformulier.
- Voer de les uit en voeg de lesvoorbereiding inclusief reflectie en feedback van de leerkracht toe aan je stagedossier.

Opdracht 12: Kenmerkende aspecten deel 2

Bekwaamheidseis: Pedagogisch bekwaam-kennis. *De student heeft kennis van pedagogiek.*

Niveau 2: *De student kent agogische en pedagogische theorieën en methodieken, die voor zijn onderwijspraktijk relevant zijn en betreft deze op zijn pedagogisch handelen.*

- Maak een kort videofragment of een foto van een pedagogische activiteit/materiaal/omgevingskenmerk dat voor jou kenmerkend is voor de school.
*
- Neem dit beeld mee naar de PI-les. Je moet kunnen uitleggen:
 - Wat er op het beeld te zien is;
 - Waarom je hiervoor hebt gekozen;
 - Hoe dit beeld past binnen de visie van de school.

*) Hou rekening met de privacy wetgeving. Indien je beeldmateriaal van personen/persoonsgegevens wilt gebruiken, vraag eerst toestemming op de school.

Jaar 3 – Oriënterende stage 5

Opdracht 13: Gesprek met een orthopedagoog

Themadoel: 7. De student weet wat kennismakings-, voortgangs- en adviesgesprekken zijn, en hoe deze zijn opgebouwd.

Bekwaamheidseis: Vakdidactisch bekwaam-kunde: *De student evalueert onderwijs en ontwikkelt gericht op de leerlingen, de student evalueert onderwijs en ontwikkelt gericht op eigen handelen.*

Niveau 3:

De student vraagt advies aan collega's of andere deskundigen en maakt gebruik van methodieken voor professionele consultatie.

De student draagt bij in multidisciplinair overleg met deskundigen

Pedagogisch bekwaam-kennis: *De student verantwoordt zijn pedagogisch handelen.*

Niveau 3: *De student verantwoordt zijn pedagogisch handelen en reflecteert hierop.*

Dit betreft een koppeling met thema 9 (oudercommunicatie).

- Ga in gesprek met een orthopedagoog* over oudergesprekken. Stel hierbij minimaal vijf inhoudelijke en open vragen.
- Bevraag de orthopedagoog hoe hij/zij voert met ouders over de ontwikkeling van hun kind. Vragen waar je aan kan denken zijn:
 - Hoe wordt een gesprek voorbereid?
 - Hoe wordt eventueel slecht nieuws naar de ouders gebracht.
 - ...
 - ...

- Werk het interview uit (maak een transcript).
- Koppel je bevindingen aan de theorie *Gereedchapskist beter samenwerken met ouders* (Lusse, 2016), zoals gegeven op Brightspace bij Thema 9.
- Geef hierbij aan welke overeenkomsten en/of verschillen je ziet vanuit de antwoorden van de interviews en de theorie.
- Werk je bevindingen uit en geef hierbij antwoord op de volgende vraag: wat neem je mee naar je huidige stage?

*) indien het niet mogelijk is om in gesprek te gaan met een orthopedagoog, ga je in gesprek met een intern begeleider of zorgcoördinator.

Opdracht 14: Sociale kaart

Themadoel: De student formuleert onderwijsbehoeften van leerlingen.

Bekwaamheidseis: Pedagogisch bekwaam-kunde. *De student kent de leerlingen.*

Niveau 3: *De student signaleert overeenkomsten en verschillen tussen leerlingen, op basis van ontwikkelingskenmerken en richt zich op gedragsproblemen en –stoornissen, handelt hiernaar en zet waar nodig hulp van derden in (in de eigen groep). De student houdt hierbij rekening met de mogelijkheden, kwaliteiten en kansen van de leerling.*

Dit betreft een koppeling met thema 10.

- Maak de sociale kaart van de school van je oriëntatiestage.
- Vragen ter ondersteuning voor de uitvoering en het schrijven van de opdracht:
 - Welke organisaties bieden ondersteuning en/of hulp
 - Hoe wordt deze hulp vormgegeven? Geef in eigen woorden een korte beschrijving van deze instanties.
 -
- Werk je bevindingen uit en geef hierbij antwoord op de volgende vragen: tot welke nieuwe inzichten ben je gekomen? Wat neem je mee naar je huidige stage?

Jaar 3 – Oriënterende stage 6

Opdracht 15: Leerlijnen binnen de vakprofilering

Themadoel: De student heeft meer gedetailleerde kennis van en inzicht in de kernconcepten en onderliggende begrippen, en kan daardoor op conceptueel niveau de samenhang toelichten binnen dit vakgebieden met de andere domeinen binnen het leergebied "Oriëntatie op jezelf en de wereld".

Bekwaamheidseis: Vakinhoudelijk bekwaam *De student beheerst de inhoud van het onderwijs.*

Niveau 3: *De student verdiept zich theoretisch en praktisch op vakbekwaam niveau in tenminste één kunst- en/ of wereldoriëntatievak voor alle leerjaren en in de leerstof van alle vak- en ontwikkelingsgebieden voor dat deel van de leerjaren waarin hij zich specialiseert. De student maakt een bewuste vergelijking vanuit de vakprofilering tussen het regulier en gespecialiseerd onderwijs.*

Dit betreft een koppeling met thema 11 en 12.

- Voor deze opdracht is het door jou gekozen vak van de vakprofieling leidend (natuur & techniek, aardrijkskunde of geschiedenis).
- Bekijk op de school van je oriëntatiestage de doorgaande leerlijnen van het door jou gekozen vak.
- Beschrijf hoe binnen de school de doorgaande lijnen worden geborgd en hoe en of de SLO doelen worden verwerkt in het curriculum. Bekijk hierbij goed de onderbouwing van de school bij het maken van keuzes m.b.t. het vak.
- Bevrraag een leerkracht uit de bovenbouw en een leerkracht uit de onderbouw hoe er aandacht besteed wordt aan het vak en welke doelen daarbij centraal staan.

Vragen die je hierbij zou kunnen stellen zijn:

- Hoe wordt de doorgaande leerlijn geborgd?
 - Welke keuzes worden gemaakt m.b.t. doelstellingen en met welke onderbouwing?
 - ...
- Werk je bevindingen uit en geef hierbij antwoord op de volgende vragen: Welke overeenkomsten en verschillen zie je tussen het aangeboden vak binnen het regulier onderwijs en de school van de oriëntatiestage? Wat neem je van de bevindingen mee naar je huidige stage?

Opdracht 16: Kunst en de sociaal-emotionele ontwikkeling

Themadoel: De student ontwikkelt een visiegerichte lessenserie van drie lessen en verantwoordt gemaakte keuzes.

Bekwaamheidseis: Pedagogisch bekwaam-kunde. *De student kent de leerlingen.*

Bekwaamheidseis: Vakinhoudelijk bekwaam *De student beheerst de inhoud van het onderwijs.*

Niveau 3: *De student verdiept zich theoretisch en praktisch op vakbekwaam niveau in tenminste één kunst- en/ of wereldoriëntatievak voor alle leerjaren en in de leerstof van alle vak- en ontwikkelingsgebieden voor dat deel van de leerjaren waarin hij zich specialiseert. De student maakt een bewuste vergelijking vanuit de vakprofieling tussen het regulier en gespecialiseerd onderwijs.*

Dit betreft een koppeling met thema 11 en 12.

- Voor deze opdracht is het door jou gekozen vak van de vakprofieling leidend (muziek, drama of beeldend).
- Zoek een artikel waarin geanalyseerd wordt hoe jouw gekozen kunstvak bijdraagt aan de sociaal- emotionele ontwikkeling van leerlingen. Voeg een kopie van je gekozen artikel toe aan je uitgewerkte opdracht.
- Geef een korte samenvatting (in eigen woorden) hoe jouw vak bijdraagt aan de sociaal-emotionele ontwikkeling.
- Werk je bevindingen uit en geef hierbij antwoord op de volgende vragen: Welke nieuwe inzichten heb je opgedaan door het lezen van het artikel? Welke concreet waarneembaar gedrag en/of handelingen ga jij toepassen bij het geven van jouw vak?

Bijlage 1: Betekenisvolle Onderwijssituatie

De student maakt inzichtelijk dat hij zijn ontwikkeling structureel volgt en stuurt door betekenisvolle onderwijssituaties te beschrijven. Soms zijn deze activiteiten en ervaringen gestuurd, bijvoorbeeld door de formatieve en/of summatieve opdrachten vanuit de pabo. De situatie kan ook spontaan ontstaan, vooraf gecreëerd door de student of worden aangereikt door zijn begeleider.

Onderwijssituaties waarin een leerkracht zich beweegt, gaan bijvoorbeeld over:

1. professioneel handelen en ontwikkelen
2. onderwijs ontwerpen en voorbereiden
3. onderwijs uitvoeren
4. onderwijs organiseren
5. onderwijs evalueren, analyseren en bijstellen
6. afstemmen op onderwijsbehoeften van individuele leerlingen
7. samenwerken met collega's
8. samenwerken met ouders

Per oriënterende stageperiode beschrijft de student een betekenisvolle onderwijssituatie aan de hand van vier stappen:

1. Beschrijving van een betekenisvolle onderwijssituatie:

De betekenisvolle onderwijssituatie die de student selecteert, past bij het niveau waarop hij acteert. De bekwaamheidseisen geven invulling aan de vaardigheden die een leerkracht basisonderwijs moet beheersen in deze onderwijssituaties. De complexiteit van de onderwijssituaties waarin de bekwaamheden worden toegepast bouwt zich gedurende de opleiding op.

De geselecteerde onderwijssituatie krijgt een titel en wordt kort en concreet beschreven. Het mag een situatie zijn waar hij trots op is, omdat iets goed ging. Het mag ook een situatie zijn die hij spannend of moeilijk vond, bijvoorbeeld een onderwijsactiviteit (of een moment daar uit), gesprek met kinderen, contact met ouders, collega's etc.

In de beschrijving geeft de student antwoord op de volgende vragen:

- Wat was de aanleiding voor deze onderwijssituatie? (Spontaan ontstaan, gecreëerd op advies van begeleider, gecreëerd vanuit reflectie, etc.)
- Wat gebeurde er?
- Waarom is dit betekenisvol voor jou?

2. Bekwaamheidseisen:

In de beschrijving geeft de student antwoord op de volgende vragen:

- Welke bekwaamheden en specifieke bekwaamheidseisen staan voor jouw ontwikkeling centraal in deze onderwijssituatie?

3. Leren zichtbaar maken:

De student neemt één of meerdere illustraties passend bij de geselecteerde bekwaamheidseis(en) op. De illustratie laat zien wat de student heeft gedaan in de specifieke onderwijssituatie. Bijvoorbeeld:

Vakinhoudelijk bekwaam: lesvoorbereiding, feedback begeleider, theorie.

Vakdidactisch bekwaam: lesvoorbereiding, foto van een hoek/ product/ werkvorm, feedback begeleider/peer, theorie, film.

Pedagogisch bekwaam: feedback begeleider, theorie, film, toegepast sociogram.

De illustratie heeft niet als doel om aan te tonen dat de student de bekwaamheidseis(en) bewijst. Het gaat om het inzicht geven in wat er geoefend is, wat er opgehaald is.

Conclusie t.a.v. de professionele identiteit:

Op de onderwijssituatie wordt op verschillende manieren gereflecteerd. De student neemt hiervoor zelf het initiatief. Hij zet hierbij een of meerdere van onderstaande actoren in:

- Werkplekbegeleider, school- en/of instituutsopleider;
- Peer;
- Vakdocent of PI begeleider;
- Literatuur;
- Reflectiemodel Korthagen (Bijlage 4 in de stagehandleiding).

Deze reflecties worden niet opgenomen in het stagedossier. Ze kunnen echter wel dienen als illustratie of bewijs ter ondersteuning van de onderwijssituatie.

Wat de student wel opneemt in zijn dossier zijn de conclusies die hij trekt naar aanleiding van de reflecties met behulp van onderstaande vragen:

- De student beschrijft welke actor(en) hij heeft ingezet om te reflecteren op en/of na te denken over de situatie en welk inzicht hij heeft opgedaan naar aanleiding van deze reflecties. Wat kan hij/ weet hij? Wat moet hij nog leren?
- De student beschrijft welke activiteit hij gaat ondernemen t.a.v. zijn ontwikkeling. Bijv: Raadplegen van theorie, observeren van WPB, nieuwe onderwijssituatie creëren om een specifieke bekwaamheidseis te oefenen.